

Începând cu anii 90, lumea evanghelică din țara noastră a suferit mari transformări, atât din punct de vedere eclesiologic cât și din punct de vedere teologic. Dacă în anii din perioada pre-revoluționară singurii teologi pe care îi aveam erau cei de la seminarii, în perioada post-decembristă putem vorbi deja despre o largire a acestui grup.

Una dintre marile diferențe dintre cele două generații de teologi evanghelici – pre și post decembriste – a fost modul de raportare la lumea ortodoxă. Deși, și cei din perioada comunistă au interacționat cu teologii ortodocși, totuși nu cunosc vreunul să se fi încumetat a scrie, dintr-o perspectivă analitică, despre teologia ortodoxă – dogmă, eclesiologie, hermeneutică. Nu cunosc motivele acestei lipse de interacțiune academică cu lumea ortodoxă. Însă, știu faptul că imediat după 90, noua generație de teologie are o mai mare deschidere spre a cunoaște lumea ortodoxă cu credințele, cu ritualurile, cu eclesiologia, cu dogmele, cu canoanele, cu hermeneutica ei. Astfel că, în prima jumătate a acestor ani au fost scrise cel puțin trei lucrări critice despre ortodoxia română – cea a dr. Emil Bartoș despre conceptul „theosis - îndumnezeire” (unul dintre cele mai importante concepte ortodoxe în înțelegerea dogmei despre mântuire), cea a dr. Paul Negruț în eclesiologie, precum și cea a dr. Dănuț Mănăstireanu în hermeneutică.

Dacă despre primele două – a lui Emil Bartoș și a lui Paul Negruț – s-a vorbit foarte mult, și pentru că au fost publicate în română – total sau parțial –, despre cea a lui Dănuț Mănăstireanu s-a știut mai puține, deși a fost publicată prin anii 2001 pe internet (pentru o perioadă scurtă, e drept). În cele din urmă și ea a văzut lumina tiparului.

Prezentarea dizertației lui Dănuț Mănăstireanu „**LOCUL SCRIPTURII ÎN TRADIȚIA ORTODOXĂ**”

Aparent, această lucrare este una despre relația Scriptură-tradiție în teologia răsăriteană. Spun aparent, deoarece după modul în care autorul începe lucrare se poate înțelege că el dorește ceva mai mult decât o prezentare a raportului Biblie-tradiție în ortodoxism. „Timp de secole principiul *sola scriptura* al Reformei a reprezentat o bază incontestabilă a cercetărilor teologice occidentale. Aceasta a avut drept consecință concentrarea doar asupra textului Scripturii și neglijarea aceluia *Sitz im Leben* în care au apărut cărțile Noului Testament.” Cu alte cuvinte, teologul român, prin această lucrare, dorește să atingă două probleme reale în România contemporană – relația Scriptură-Tradiție în ortodoxism și raportul Biblie-Tradiție în lumea evanghelică. Dacă în una accentul mare a căzut pe tradiție, în cealaltă a fost Sf. Scriptură. Ambele perspective conduc spre extreme. Doar un echilibru între tradiție și Scriptură poate crea o verticalitate în viața spirituală, dogmatică și eclesială a unei biserici.

1. Tradiția – definiție și importanță

În definirea tradiției, autorul pornește de la ideea teologului Jaroslav Pelikan, care face distincție între tradiția văzută ca *idol*, *semn* și *icon*. Sau altfel spus, exista posibilitatea ca tradiția să fie văzută, concepută ca și idol, dar și ca semn sau ca icoană. Dar în ce situație tradiția devine un idol? Cu ce ma ajută ea ca și semn? Sau am eu nevoie azi de o tradiție *icon*? Iată doar câteva întrebări pertinente care ies la lumina zilei în urma acestei distincții create de teologul polonez.

Prof. Pelikan susține ca un idol este „întruparea realității pe care acesta o reprezintă, dar el ne direcționează către el însuși, iar nu dincolo de el însuși.” Deci, o tradiție care mă conduce doar spre tradiție devine un simplu idol, adică nimic. Sau „atunci când respectul față de tradiție devine tradiționalism, el este idolatru, «el face din prezervarea și repetarea trecutului un scop în sine»(Pelikan, *The Vindication of Tradition*, p.55)”.

Reformatorii, pe de altă parte, au văzut în tradiție *semmul*, „o reprezentare pur arbitrară, care nu întrupează realitatea pe care o reprezintă” (Pelikan, p.56). Însă cu ce mă ajută pe mine aceasta scară spre Dumnezeu, după ce am ajuns la El? Cu alte cuvinte, la un moment dat Biserica va avea o scară – o tradiție – care nu-i va mai folosi la nimic.

„Tradiția privită ca *icon* «nu se prezintă pe sine ca fiind coextensivă cu adevărul pe care îl propovăduiește, ci se prezintă pe sine ca fiind calea pe care trebuie s-o urmăm, noi, moștenitorii ei, dacă vrem să ajungem dincolo de ea... la adevărul universal care este accesibil numai într-o anumite întrupare particulară...» (Pelikan, p.56)”.

În mod specific, pentru teologia răsăriteană tradiția este înțeleasă ca fiind „memoria revelației lui Dumnezeu prin cuvinte și fapte de putere” ce se păstrează vie în istorie și „se transmite din generație în generație prin intermediul tradiției orale a poporului lui Dumnezeu (Israel în Vechiul Testament și Biserica în Noul Testament)”.

2. Relația Biserică-Scriptură-Tradiție

În teologia ortodoxă este imposibil de a separa Biserica de Scriptură sau de Tradiție, dar nici Scriptura de Biserică și de Tradiție, întrucât între ele există o relație ontică. Mai întâi a fost Biserica. Viața Bisericii nu este altceva decât Tradiția. Iar Biblia este „în primul rând o formă de conservare a revelației lui Dumnezeu, dar conține în același timp și o latură umană. «Răspunsul omului este integrat în taina Cuvântului lui Dumnezeu. El nu este un monolog divin, ci mai degrabă un dialog; amândoi vorbesc, și Dumnezeu, și omul.» (Florovsky, *Bible, Church, Tradition: An Eastern Orthodox View*, p.21) Acest lucru se realizează în așa fel încât «ceea ce este uman nu este spulberat, ci transfigurat de inspirația divină». (Florovsky, p.27)”. Cu alte cuvinte, Sf. Scriptură nu este altceva decât înregistrarea experienței Bisericii, așa cum ea a fost păstrată și transmisă prin tradiția orală, care este premergătoare Bibliei.

Din această prezentare a Scripturii se pot observa câteva elemente foarte importante dintre relația Biserică-Biblie-Tradiție: a) toate nu fac altceva decât să înregistreze revelația Dumnezeiască și dialogul dintre divinitate și umanitate – pe cale orală și în scris; b) Biblia este o expunere în scris a revelației păstrată și transmisă prin tradiția orală de către Biserică; c) Scriptura și Tradiția sunt unitare, dar și complementare, în ceea ce privește revelația divină în trupul mistic al lui Cristos - Biserica; d) Biblia nu epuizează întreaga revelație divină, precum nici nu reduce valoarea tradiției spre zero, transformând-o într-un *semm*, deoarece Duhul care este în Biserică îl descoperă progresiv pe Domnul și Dumnezeul Scripturilor comunității credincioșilor; e) nici Biserica și nici Tradiția, chiar dacă au oferit într-un final cărțile individuale ale canonului nu au autoritate asupra Scripturii, ca „autorități exterioare”, ci ambele au fost păstrătoare și apărătoare a adevărului divin „care a fost înmagazinat și depozitat în Sfânta Scriptură” (Florovsky, p. 98).

Critica pe care teologul evanghelic o aduce relației dintre Biserică și Scriptură este pe două planuri: 1) individ-Biblie și 2) autoritatea Scripturii. În primul caz, Mănăstireanu atrage atenția unui fenomen des întâlnit în lumea ortodoxă, cu precădere în cea românească: fuga individului de Bibliei. Acest fenomen are loc, în opinia lui, datorită modului în care Biserica Ortodoxă vede mesajul Sf. Scripturi – *mesajul este adresat comunității, iar indivizilor doar în măsura în care sunt membrii ai acelei comunități*. Cu alte cuvinte, un rol important în relația individ-Bibliei îl joacă liturghia, unde Cuvântul este citit și explicat de către preot în mijlocul comunității. Accentul prea mare pe comunitate, în dezavantajul individului, a condus, și se pare ca încă mai conduce, spre crearea unei prăpăstii între enoriașul ne-militant, ne-comunitar și Scriptură. Deși, observăm în ultima vreme că au apărut teologi ortodocși – în est și vest –, care să accentueze importanța și necesitatea unei relații individ-Scriptură, spre exemplu, pr. prof. Stelian Tofană în ciclul de prelegeri „Biblia în mâna credinciosului” accentua necesitatea ca fiecare persoană să aibă o Biblie personală, pe care să o citească în mod constant acasă, totuși peransamblu nu putem vorbi de modificări substanțiale în ceea ce privește această

problemă. Dar, într-un viitor nu foarte îndepărtat s-ar putea ca aceste mici luminițe să înceapă să aducă rod.

În ce privește discuția despre autoritatea Scripturii sau auto-suficiența ei, teologul evanghelic, atrage atenția asupra unui alt fenomen existent în teologia răsăriteană. În încercarea de a sublinia importanța Bisericii în interpretarea și păstrarea Scripturii s-a ajuns, indirect, la o altă problemă – subminarea autorității Bibliei. Adică, prin accenturarea faptului că numai Biserica poate să o interpreteze și să o păstreze, cu scopul de a o proteja de interpretarea subiectivă pe care o poate oferi laicul, a condus la limitarea Scripturii. Una dintre minusurile Bibliei, în acest caz, este imposibilitatea de a schimba, prin Duhul Sfânt, viața unui individ, atunci când respectivul o lecturează. Mai mult, această protecție sporită din partea bisericii conduce și spre o îndoială a individului cu privire la cartea sacra. Altfel spus, fără să intenționeze atitudinea Bisericii Ortodoxe cu privire la Scriptură a făcut, pe de o parte, ca Biblia să nu poată transforma vieții prin simpla lecturare a ei, iar pe de altă parte, enoriașul să aibă mari semne de întrebare cu privire la ea.

3. Tradiția – o perspectivă ortodoxă

Tradiția din perspectiva ortodoxă se conturează în jurul a trei perspective sau criterii: vechimea, continuitatea și universalitatea. Nici unul dintre ele, luat individual nu este arbitrar. Doar împreună ele crează un tot unitar. „Vechimea nu era în sine un criteriu suficient al adevărului, decât în cazul în care un *consensus* cuprinzător al celor «vechi» putea fi demonstrat în mod satisfăcător. Iar *consensio* nu era în sine convingător, decât în cazul când putea fi urmărit înapoi în mod continuu, până la originile lui apostolice. (Florovsky, p. 74.)” Cu alte cuvinte, ortodoxia apelează atât la Scriptură cât și la tradiție, dar fără a vorbi despre două surse ale dogmei creștine. Acest fapt, pe de o parte nu urmărește să creeze din tradiție o autoritate independentă, dar pe de altă parte, nici nu dorește să lase loc interpretărilor individuale subiective, și posibil eronate, să își facă sălaș în cadrul dogmei.

În opinia ortodoxă tradiția este trăiera constantă în adevăr, dar și o transmitere a dogmelor moștenite, este sălășluirea constantă a Duhului, dar și memoria unor cuvinte, este un principiu *carismatic*, dar și unul istoric. Cu alte cuvinte, „tradiția nu este imaginea unui eveniment trecut, ci mai degrabă prezența misterioasă a aceluia trecut printre noi, nu ca o povară opresivă deasupra capetelor noastre, ci ca o temelie pe care putem crește”.

Tradiția în sine are mai multe forme de manifestare: orală, scrisă și monumentală. Fiecare din aceste forme vin în complectarea celorlalte. Astfel, tradiția orală este cea păstrată și transmisă în mod special prin liturghie. De cele mai multe ori, ea conține elemente care nu sunt cuprinse în Noul Testament; de exemplu, venerarea sfinților și a Fecioarei sau ierarhia bisericească. Când privește tradiția scrisă ea este alcătuită din formulele dogmatice a celor 7 sinoade ecumenice, crezurile, operele scriitorilor și părinților bisericești, precum și canoanele. Tradiția monumentală este „încorporată în clădiri bisericești, în picturi murale, în icoane și în alte obiecte rituale”. Ea are o valoare simbolică. Cu ajutorul ei se dorește a se exprima, a se comunica enoriașilor anumite adevăruri spirituale.

Una dintre criticile aduse de către autor teologiei ortodoxe este legată de autoritatea Scripturii și de modul în care ea este cugetată de cele două curente teologice din mijlocul ortodoxismului: cel tradițional – unde Scriptura și Tradiția sunt pe picior de egalitate – și cel modernist – unde cele două sunt egale, dar Scriptura este mai egală decât Tradiția. În opinia lui Mănăstireanu nici teologii răsăriteni care înalță Scriptura mai presus de Tradiție nu duc lucrurile până la capăt, ci fac drumul doar până la jumătate. Adică, chiar dacă recunosc supremația Scripturii totuși ei se limitează mai mult la folosirea limbajului liturgic al Bibliei în defavoarea afirmării aspectului ei normativ. Acest fapt conduce inevitabil spre o neglijență a enoriașului în lecturarea personală a Cuvântului Divin.

O a doua critică este legată de echilimbru dintre Scriptură și Tradiție. Cei care accentuează mai mult Tradiția, riscă ca în timp să descopere foarte multe elemente străine, care nu aparțin Scripturii și care în timp vor fi foarte greu de detectat.

Faptul ca nu s-a delimitat, din punct de vedere practic, foarte clar ce este Tradiție universală și ce este locală constituie un alt mare neajuns al ortodoxismului. De multe ori tradițiile locale sunt luate mai în serios de către omul de rând decât tradițiile universale.

Concluzii

În esență lucrarea „LOCUL SCRIPTURII ÎN TRADIȚIA ORTODOXĂ” al lui Dănuț Mănăstireanu este una descriptivă. În mare parte el prezintă modul în care teologia ortodoxă vede tradiția în general și raportul dintre ea și Scriptură. Deși, lucrarea în sine nu se ocupă în amănunț de o critică a acestei teme, totuși pe alocuri teologul evanghelic atrage atenția asupra unor probleme ale gândirii ortodoxe, și indirect asupra unor probleme din protestantism.

În pofida lipsei unor critici mult mai dezoltate cu privire la subiectele tratate, totuși autorul reușește pe de o parte să prezinte esența lucrurilor, iar pe de altă parte să arate adevăratele probleme cu care se confruntă atât lumea ortodoxă cât și cea protestantă. Aceste probleme sunt cel mai bine scoase în relief printr-un șir de întrebări: „Dacă putem restaura esența revelației fără ajutorul Scripturii, mai este oare Biblia necesară, sau ne putem descurca fără ea? Nu riscă această concepție să transforme Biblia doar într-un semn arbitrar, de care ne putem dispensa când am atins realitatea pe care ea o reprezintă? Și dacă putem supraviețui fără tradiție, de ce trebuie oare să ne mai ținem de canonul Scripturii și de dogmele stabilite în cadrul tradiției?”

Aceste întrebări cer un răspuns. Iar soluția propusă de autor ar fi aplicare dinamică a modelului propus de Jaroslav Pelikan, în contextul modelului trinității.

„În centrul modelului pe care îl propunem se află Scriptura și tradiția, ca două elemente distincte, dar inseparabile. Sub raport ontologic ele sunt consubstanțiale, ambele fiind în mod egal forma ale revelației, dar, sub raport economic, Scriptura are autoritate asupra tradiției, în același fel în care Fiul are autoritate asupra Duhului Sfânt.”

Începând cu anii 90, lumea evanghelică din țara noastră a suferit mari transformări, atât din punct de vedere eclesiologic cât și din punct de vedere teologic. Dacă în anii din perioada pre-revoluționară singurii teologi pe care îi aveam erau cei de la seminarii, în perioada post-decembristă putem vorbi deja despre o largire a acestui grup.

Una dintre marile diferențe dintre cele două generații de teologi evanghelici – pre și post decembriste – a fost modul de raportare la lumea ortodoxă. Deși, și cei din perioada comunistă au interacționat cu teologii ortodocși, totuși nu cunosc vreunul să se fi încumetat a scrie, dintr-o perspectivă analitică, despre teologia ortodoxă – dogmă, eclesiologie, hermeneutică. Nu cunosc motivele acestei lipse de interacțiune academică cu lumea ortodoxă. Însă, știu faptul că imediat după 90, noua generație de teologie are o mai mare deschidere spre a cunoaște lumea ortodoxă cu credințele, cu ritualurile, cu eclesiologia, cu dogmele, cu canoanele, cu hermeneutica ei. Astfel că, în prima jumătate a acestor ani au fost scrise cel puțin trei lucrări critice despre ortodoxia română – cea a dr. Emil Bartoș despre conceptul „theosis - îndumnezeire” (unul dintre cele mai importante concepte ortodoxe în înțelegerea dogmei despre mântuire), cea a dr. Paul Negruț în eclesiologie, precum și cea a dr. Dănuț Mănăstireanu în hermeneutică.

Dacă despre primele două – a lui Emil Bartoș și a lui Paul Negruț – s-a vorbit foarte mult, și pentru că au fost publicate în română – total sau parțial –, despre cea a lui Dănuț Mănăstireanu s-a știut mai puțin, deși a fost publicată prin anii 2001 pe internet (pentru o perioadă scurtă, e drept). În cele din urmă și ea a văzut lumina tiparului.

Prezentarea dizertației lui Dănuț Mănăstireanu „**LOCUL SCRIPTURII ÎN TRADIȚIA ORTODOXĂ**”

Aparent, această lucrare este una despre relația Scriptură-tradiție în teologia răsăriteană. Spun aparent, deoarece după modul în care autorul începe lucrare se poate înțelege că el dorește ceva mai mult decât o prezentare a raportului Biblie-tradiție în ortodoxism. „Timp de secole principiul *sola scriptura* al Reformei a reprezentat o bază incontestabilă a cercetărilor teologice occidentale. Aceasta a avut drept consecință concentrarea doar asupra textului Scripturii și neglijarea aceluia *Sitz im Leben* în care au apărut cărțile Noului Testament.” Cu alte cuvinte, teologul român, prin această lucrare, dorește să atingă două probleme reale în România contemporană – relația Scriptură-Tradiție în ortodoxism și raportul Biblie-Tradiție în lumea evanghelică. Dacă în una accentul mare a căzut pe tradiție, în cealaltă a fost Sf. Scriptură. Ambele perspective conduc spre extreme. Doar un echilibru între tradiție și Scriptură poate crea o verticalitate în viața spirituală, dogmatică și eclesială a unei biserici.

1. Tradiția – definiție și importanță

În definirea tradiției, autorul pornește de la ideea teologului Jaroslav Pelikan, care face distincție între tradiția văzută ca *idol*, *semn* și *icon*. Sau altfel spus, exista posibilitatea ca tradiția să fie văzută, concepută ca și idol, dar și ca semn sau ca icoană. Dar în ce situație tradiția devine un idol? Cu ce ma ajută ea ca și semn? Sau am eu nevoie azi de o tradiție *icon*? Iată doar câteva întrebări pertinente care ies la lumina zilei în urma acestei distincții create de teologul polonez.

Prof. Pelikan susține ca un idol este „întruparea realității pe care acesta o reprezintă, dar el ne direcționează către el însuși, iar nu dincolo de el însuși.” Deci, o tradiție care mă conduce doar spre tradiție devine un simplu idol, adică nimic. Sau „atunci când respectul față de tradiție devine tradiționalism, el este idolatru, «el face din prezervarea și repetarea trecutului un scop în sine»(Pelikan, *The Vindication of Tradition*, p.55)”.

Reformatorii, pe de altă parte, au văzut în tradiție *semmul*, „o reprezentare pur arbitrară, care nu întrupează realitatea pe care o reprezintă” (Pelikan, p.56). Însă cu ce mă ajută pe mine aceasta scară spre Dumnezeu, după ce am ajuns la El? Cu alte cuvinte, la un moment dat Biserica va avea o scară – o tradiție – care nu-i va mai folosi la nimic.

„Tradiția privită ca *icon* «nu se prezintă pe sine ca fiind coextensivă cu adevărul pe care îl propovăduiește, ci se prezintă pe sine ca fiind calea pe care trebuie s-o urmăm, noi, moștenitorii ei, dacă vrem să ajungem dincolo de ea... la adevărul universal care este accesibil numai într-o anumite întrupare particulară...» (Pelikan, p.56)”.

În mod specific, pentru teologia răsăriteană tradiția este înțeleasă ca fiind „memoria revelației lui Dumnezeu prin cuvinte și fapte de putere” ce se păstrează vie în istorie și „se transmite din generație în generație prin intermediul tradiției orale a poporului lui Dumnezeu (Israel în Vechiul Testament și Biserica în Noul Testament)”.

2. Relația Biserică-Scriptură-Tradiție

În teologia ortodoxă este imposibil de a separa Biserica de Scriptură sau de Tradiție, dar nici Scriptura de Biserică și de Tradiție, întrucât între ele există o relație ontică. Mai întâi a fost Biserica. Viața Bisericii nu este altceva decât Tradiția. Iar Biblia este „în primul rând o formă de conservare a revelației lui Dumnezeu, dar conține în același timp și o latură umană. «Răspunsul omului este integrat în taina Cuvântului lui Dumnezeu. El nu este un monolog divin, ci mai degrabă un dialog; amândoi vorbesc, și Dumnezeu, și omul.» (Florovsky, *Bible, Church, Tradition: An Eastern Orthodox View*, p.21) Acest lucru se realizează în așa fel încât «ceea ce este uman nu este spulberat, ci transfigurat de inspirația divină». (Florovsky, p.27)”. Cu alte cuvinte, Sf. Scriptură nu este altceva decât înregistrarea experienței Bisericii, așa cum ea a fost păstrată și transmisă prin tradiția orală, care este premergătoare Bibliei.

Din această prezentare a Scripturii se pot observa câteva elemente foarte importante dintre relația Biserică-Biblie-Tradiție: a) toate nu fac altceva decât să înregistreze revelația Dumnezeiască și dialogul dintre divinitate și umanitate – pe cale orală și în scris; b) Biblia este o expunere în scris a revelației păstrate și transmisă prin tradiția orală de către Biserică; c) Scriptura și Tradiția sunt unitare, dar și complementare, în ceea ce privește revelația divină în trupul mistic al lui Cristos - Biserica; d) Biblia nu epuizează întreaga revelație divină, precum nici nu reduce valoarea tradiției spre zero, transformând-o într-un *semm*, deoarece Duhul care este în Biserică îl descoperă progresiv pe Domnul și Dumnezeul Scripturilor comunității credincioșilor; e) nici Biserica și nici Tradiția, chiar dacă au oferit într-un final cărțile individuale ale canonului nu au autoritate asupra Scripturii, ca „autorități exterioare”, ci ambele au fost păstrătoare și apărătoare a adevărului divin „care a fost înmagazinat și depozitat în Sfânta Scriptură” (Florovsky, p. 98).

Critica pe care teologul evanghelic o aduce relației dintre Biserică și Scriptură este pe două planuri: 1) individ-Biblie și 2) autoritatea Scripturii. În primul caz, Mănăstireanu atrage atenția unui fenomen des întâlnit în lumea ortodoxă, cu precădere în cea românească: fuga individului de Bibliei. Acest fenomen are loc, în opinia lui, datorită modului în care Biserica Ortodoxă vede mesajul Sf. Scripturi – *mesajul este adresat comunității, iar indivizilor doar în măsura în care sunt membrii ai acelei comunități*. Cu alte cuvinte, un rol important în relația individ-Bibliei îl joacă liturghia, unde Cuvântul este citit și explicat de către preot în mijlocul comunității. Accentul prea mare pe comunitate, în dezavantajul individului, a condus, și se pare ca încă mai conduce, spre crearea unei prăpăstii între enoriașul ne-militant, ne-comunitar și Scriptură. Deși, observăm în ultima vreme că au apărut teologi ortodocși – în est și vest –, care să accentueze importanța și necesitatea unei relații individ-Scriptură, spre exemplu, pr. prof. Stelian Tofană în ciclul de prelegeri „Biblia în mâna credinciosului” accentua necesitatea ca fiecare persoană să aibă o Biblie personală, pe care să o citească în mod constant acasă, totuși peransamblu nu putem vorbi de modificări substanțiale în ceea ce privește această

problemă. Dar, într-un viitor nu foarte îndepărtat s-ar putea ca aceste mici luminițe să înceapă să aducă rod.

În ce privește discuția despre autoritatea Scripturii sau auto-suficiența ei, teologul evanghelic, atrage atenția asupra unui alt fenomen existent în teologia răsăriteană. În încercarea de a sublinia importanța Bisericii în interpretarea și păstrarea Scripturii s-a ajuns, indirect, la o altă problemă – subminarea autorității Bibliei. Adică, prin accenturarea faptului că numai Biserica poate să o interpreteze și să o păstreze, cu scopul de a o proteja de interpretarea subiectivă pe care o poate oferi laicul, a condus la limitarea Scripturii. Una dintre minusurile Bibliei, în acest caz, este imposibilitatea de a schimba, prin Duhul Sfânt, viața unui individ, atunci când respectivul o lecturează. Mai mult, această protecție sporită din partea bisericii conduce și spre o îndoială a individului cu privire la cartea sacra. Altfel spus, fără să intenționeze atitudinea Bisericii Ortodoxe cu privire la Scriptură a făcut, pe de o parte, ca Biblia să nu poată transforma vieții prin simpla lecturare a ei, iar pe de altă parte, enoriașul să aibă mari semne de întrebare cu privire la ea.

3. Tradiția – o perspectivă ortodoxă

Tradiția din perspectiva ortodoxă se conturează în jurul a trei perspective sau criterii: vechimea, continuitatea și universalitatea. Nici unul dintre ele, luat individual nu este arbitrar. Doar împreună ele crează un tot unitar. „Vechimea nu era în sine un criteriu suficient al adevărului, decât în cazul în care un *consensus* cuprinzător al celor «vechi» putea fi demonstrat în mod satisfăcător. Iar *consensio* nu era în sine convingător, decât în cazul când putea fi urmărit înapoi în mod continuu, până la originile lui apostolice. (Florovsky, p. 74.)” Cu alte cuvinte, ortodoxia apelează atât la Scriptură cât și la tradiție, dar fără a vorbi despre două surse ale dogmei creștine. Acest fapt, pe de o parte nu urmărește să creeze din tradiție o autoritate independentă, dar pe de altă parte, nici nu dorește să lase loc interpretărilor individuale subiective, și posibil eronate, să își facă sălaș în cadrul dogmei.

În opinia ortodoxă tradiția este trăiera constantă în adevăr, dar și o transmitere a dogmelor moștenite, este sălășluirea constantă a Duhului, dar și memoria unor cuvinte, este un principiu *carismatic*, dar și unul istoric. Cu alte cuvinte, „tradiția nu este imaginea unui eveniment trecut, ci mai degrabă prezența misterioasă a aceluși trecut printre noi, nu ca o povară opresivă deasupra capetelor noastre, ci ca o temelie pe care putem crește”.

Tradiția în sine are mai multe forme de manifestare: orală, scrisă și monumentală. Fiecare din aceste forme vin în complectarea celorlalte. Astfel, tradiția orală este cea păstrată și transmisă în mod special prin liturghie. De cele mai multe ori, ea conține elemente care nu sunt cuprinse în Noul Testament; de exemplu, venerarea sfinților și a Fecioarei sau ierarhia bisericească. Când privește tradiția scrisă ea este alcătuită din formulele dogmatice a celor 7 sinoade ecumenice, crezurile, operele scriitorilor și părinților bisericești, precum și canoanele. Tradiția monumentală este „încorporată în clădiri bisericești, în picturi murale, în icoane și în alte obiecte rituale”. Ea are o valoare simbolică. Cu ajutorul ei se dorește a se exprima, a se comunica enoriașilor anumite adevăruri spirituale.

Una dintre criticile aduse de către autor teologiei ortodoxe este legată de autoritatea Scripturii și de modul în care ea este cugetată de cele două curente teologice din mijlocul ortodoxismului: cel tradițional – unde Scriptura și Tradiția sunt pe picior de egalitate – și cel modernist – unde cele două sunt egale, dar Scriptura este mai egală decât Tradiția. În opinia lui Mănăstireanu nici teologii răsăriteni care înalță Scriptura mai presus de Tradiție nu duc lucrurile până la capăt, ci fac drumul doar până la jumătate. Adică, chiar dacă recunosc supremația Scripturii totuși ei se limitează mai mult la folosirea limbajului liturgic al Bibliei în defavoarea afirmării aspectului ei normativ. Acest fapt conduce inevitabil spre o neglijență a enoriașului în lecturarea personală a Cuvântului Divin.

O a doua critică este legată de echilibrul dintre Scriptură și Tradiție. Cei care accentuează mai mult Tradiția, riscă ca în timp să descopere foarte multe elemente străine, care nu aparțin Scripturii și care în timp vor fi foarte greu de detectat.

Faptul ca nu s-a delimitat, din punct de vedere practic, foarte clar ce este Tradiție universală și ce este locală constituie un alt mare neajuns al ortodoxismului. De multe ori tradițiile locale sunt luate mai în serios de către omul de rând decât tradițiile universale.

Concluzii

În esență lucrarea „LOCUL SCRIPTURII ÎN TRADIȚIA ORTODOXĂ” al lui Dănuț Mănăstireanu este una descriptivă. În mare parte el prezintă modul în care teologia ortodoxă vede tradiția în general și raportul dintre ea și Scriptură. Deși, lucrarea în sine nu se ocupă în amănunț de o critică a acestei teme, totuși pe alocuri teologul evanghelic atrage atenția asupra unor probleme ale gândirii ortodoxe, și indirect asupra unor probleme din protestantism.

În pofida lipsei unor critici mult mai dezvoltate cu privire la subiectele tratate, totuși autorul reușește pe de o parte să prezinte esența lucrurilor, iar pe de altă parte să arate adevăratele probleme cu care se confruntă atât lumea ortodoxă cât și cea protestantă. Aceste probleme sunt cel mai bine scoase în relief printr-un șir de întrebări: „Dacă putem restaura esența revelației fără ajutorul Scripturii, mai este oare Biblia necesară, sau ne putem descurca fără ea? Nu riscă această concepție să transforme Biblia doar într-un semn arbitrar, de care ne putem dispensa când am atins realitatea pe care ea o reprezintă? Și dacă putem supraviețui fără tradiție, de ce trebuie oare să ne mai ținem de canonul Scripturii și de dogmele stabilite în cadrul tradiției?”

Aceste întrebări cer un răspuns. Iar soluția propusă de autor ar fi aplicare dinamică a modelului propus de Jaroslav Pelikan, în contextul modelului trinității.

„În centrul modelului pe care îl propunem se află Scriptura și tradiția, ca două elemente distincte, dar inseparabile. Sub raport ontologic ele sunt consubstanțiale, ambele fiind în mod egal forma ale revelației, dar, sub raport economic, Scriptura are autoritate asupra tradiției, în același fel în care Fiul are autoritate asupra Duhului Sfânt.”